

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ НГК УКРАЇНИ ДЛЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ВИДОБУВАННЯ НАФТИ І ГАЗУ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВЧЕНИХ ІНЕУ

Л. Т. Гораль

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: Liliana.goral@gmail.com*

Актуальність проведених цілеспрямованих досліджень у нафтогазовій сфері зумовлена необхідністю пошуку шляхів суттєвого підвищення ефективності роботи підприємств НГК України шляхом оптимізації організації роботи та формування оптимальних параметрів керування підприємствами, використання виробничо-технічного потенціалу, підвищення ефективності роботи системи в обслуговуючих підрозділах, а також керування нештатними ситуаціями, моделювання та оптимізації проектних рішень її реконструкції та розвитку. Дані проблемні питання були досліджені вченими Інституту економіки та управління в НГК з метою розробки теоретичних, методичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління розвитком підприємств нафтогазового комплексу України в межах виконання наукової роботи ІФНТУНГ «Науково-організаційні засади нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу та диверсифікації постачання енергетичних ресурсів для підвищення енергетичної безпеки України».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методичних основ оцінки рівня та формуванні науково-методологічних та практичних засад механізму управління розвитком підприємств нафтогазового комплексу України.

Авторами поведено ідентифікацію і дослідження можливостей, шляхів і завдань з відновлення результативності та ефективності управління нафтогазовим комплексом України через впровадження в практику управління діяльністю НАК «Нафтогаз України» відповідно до Третього енергетичного пакету Європейського Союзу (далі Компанії) концепції соціальної відповідальності.

В розвиток дослідження здійснено розроблення теоретико-прикладних основ управління розвитком підприємств газотранспортної системи задля підвищення енергетичної безпеки України, зокрема визначено теоретико-методичні засади формування стратегії диверсифікаційного розвитку газотранспортних підприємств України.

Розроблено методико-прикладні засади управління розвитком підприємств з підземного зберігання газу. Здійснено оптимізацію факторів внутрішнього середовища газотранспортних підприємств в аспекті їх готовності до змін на основі моделі McKinsey-7S із застосуванням методу нечітких множин.

Авторами сформовано методичні розробки оцінювання факторів негативного впливу та ризиків їх настання на економічний стан об'єктів нафтогазового комплексу шляхом формування моделі ідентифікації та прогнозування ризиків нафтогазових підприємств з метою зменшення їх негативного впливу на фінансові результати діяльності підприємств. Проведено оцінювання чинників впливу на надійність функціонування компресорного обладнання газотранспортних підприємств для прийняття рішень щодо підвищення ефективності роботи газотранспортних підприємств.

Розроблено та розвинено теоретико-методологічні та методичні засади процесу лібералізації ринку природного газу України.

Здійснено визначення та обґрунтування змін до податкового та бюджетного кодексу країни в частині рентного регулювання та податкового навантаження. проведено гармонізацію МСФЗ 6 «Розвідка і оцінка мінеральних ресурсів» та положень (стандартів) бухгалтерського обліку України як передумову формування надійної інформаційної бази у фінансовій звітності для встановлення економічно обґрунтованих цін і тарифів на нафту і газ, зокрема сформовано методологічні засади розроблення критеріальних підходів визнання та обліку витрат на обслуговування основних засобів за МСФЗ.

За результатами наукових досліджень вперше:

– встановлено роль, місце і завдання органів управління вітчизняним нафтогазовим комплексом в контексті реалізації національного та міжнародного законодавства в енергетичній сфері на основі ідентифікації і дослідження можливостей, шляхів і завдань з відновлення результативності та ефективності управління нафтогазовим комплексом України через впровадження в практику управління діяльністю Компанії НАК «Нафтогаз України» концепції соціальної відповідальності на основі виконання своїх статутних завдань з використанням аналізу просторової моделі позиціонування парето-оптимальної точки на поверхні утилітарних можливостей ефективної ринкової взаємодії трьох ключових учасників нафтогазового сектору вітчизняного ринку: держави, бізнесу і громадського сектору;

- запропоновано та випробувано на прикладі реально діючого підприємства з підземного зберігання газу модель оцінювання рівня витрат шляхом формування зони беззбитковості, збитку та потенційної прибутковості, особливості визначення яких для ПСГ полягають в наявності буферного газу, обсяг якого створює початкові (крайові) умови для експлуатації ПСГ та зниження «нульової» точки відліку і збільшення кута нахилу загальних витрат, що призводить до зменшення зони фінансової безпеки;

- розроблено інтегральний підхід до оцінювання готовності підприємства до змін, в межах якого сформовано алгоритм і побудовано багатофакторну модель оцінювання готовності підприємства до змін з використанням положень

теорії нечітких множин, розроблено інтервальні шкали вимірювання готовності до змін, що дозволило визначити інтегральний показник готовності газотранспортних підприємств до змін, виявити причини неготовності до змін окремих складових підприємства та шляхи їх усунення або попередження;

- запропоновано та випробувано на прикладі реально існуючих газотранспортних підприємств застосування таксономічних процедур для оцінки ризику технічної надійності компресорного обладнання, перевагою якого є те, що як синтетична величина враховує вплив всіх чинників, що спричиняють ризик, допомагає акумулювати багатовимірний статистичний матеріал в єдину кількісну характеристику враховуючи особливості діяльності газотранспортних підприємств та створює фундамент для їх оцінки та прогнозу їх динаміки.

- запропоновано концепцію управління процесом лібералізації ринку, загальний задум якої полягає в тому, що ринок та підприємство на ньому розглядаються як цілісний організм, найпростіша форма якого, як неподільний елемент, може бути представлена у вигляді структурованого інформаційно-інтеграційного модуля, що несе в собі всі риси загальної будови економічного об'єкта і всі засоби реалізації процесу управління в конкурентному середовищі;

- запропоновано концептуальні моделі лібералізації ринку газу (концептуальна структурно-функціональна модель лібералізації ринку газу та структурно-функціональна модель процесу управління), що візуалізують площинно-просторові та функціональні зв'язки, а також сферу виникнення специфічних функцій і завдань управління процесом лібералізації;

- розроблено економіко-математичні моделі, які дають змогу визначити залежність цінності ринкової інформації від її початкового рівня в часовій динаміці та можливості входу на лібералізований ринок, що дозволить впровадити методологію управління процесом лібералізації як цілісним інтегративним (горизонтально і вертикально) структурно-функціональним утворенням, зорієнтованим на потреби ринку;

- визначено та обґрунтовано необхідність перерозподілу рентних платежів, що справляються підприємствами нафтогазового комплексу між бюджетами різних рівнів, яка ґрунтується на сучасних вимогах реформи децентралізації;

- розроблено економіко-математичну модель коефіцієнту перерозподілу рентних платежів з урахуванням їх функціональної природи, визначено основні напрями вдосконалення перерозподілу рентних платежів між бюджетами, запропоновано шляхи побудови справедливого механізму перерозподілу рентних платежів між Державним та місцевими бюджетами для інтенсифікації видобутку нафти і газу в Україні;

- отримано конкретні критерії, згідно яких суб'єкт господарювання повинен визнавати у балансовій вартості об'єкта основних засобів подальші витрати: витрати на щоденне обслуговування об'єкта обліковуються у складі

витрат періоду, а витрати, спрямовані на поліпшення стану об'єкта для продовження строку корисної служби та/або підвищення продуктивності понад первісні розраховані нормативні показники (що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод), слід капіталізувати;

- обґрунтовано доцільність розроблення нормативного документу у вигляді стандарту підприємства чи додатку до розпорядчого документу про облікову політику як «Єдиного класифікатора робіт, що виконуються для технічного обслуговування та ремонту основних засобів підприємств НГК», з урахуванням технічних вимог щодо їх експлуатації відповідно до МСФЗ.

Окрім положень, що вперше визначають наукову новизну проведених досліджень, значна кількість була удосконалена та отримала подальший розвиток.

Слід наголосити, що професорсько-викладацьким складом інституту економіки та управління в нафтогазовому комплексі ведеться постійна робота та досягнуто вагомі результати, пов'язані з аналізом ефективності діяльності підприємств ПЕК, оцінкою їх потенціалу, розробленням рекомендацій щодо удосконалення системи управління, підвищення якості та результативності використання ресурсів підприємств тощо, що сприяє продовженню розвитку економічної науки в галузі управління підприємствами, що мають практичне застосування при тісній співпраці між ІФНТУНГ та підприємствами нафтогазової галузі.

КРИТЕРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ ПОСТУПОМ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

О. Р. Гончарук

Івано-Франківська обласна державна адміністрація

e-mail: oda@if.gov.ua

Д. І. Дзвінчук

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: fuid@ua.fm

Сучасний рівень і стан економічного розвитку України та добробуту українців є цілком неадекватним наявному в країні науковому, технічному, промисловому, сільськогосподарському та ін. потенціалу. Ця ситуація обумовлена багатьма причинами але найголовнішою слід вважати факт того, що протягом десятків років в країні продовжували домінувати отримані в спадок індустріальні і регіональні диспропорції, збереглися енерго- і ресурсомісткі галузі, підприємства, техніка і технології, зберігається сировинна орієнтація експорту і споживча імпорту. Все це сприяло формуванню